

ВІДГУК

офіційного опонента Мазіна Василя Миколайовича на дисертацію Іванчикової Світлани Миколаївни „Формування культури здоров'я студентів засобами фітнесу в позааудиторній роботі вищого навчального закладу”, представлену до спеціалізованої вченої ради Д 29.053.01 Державного закладу „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” для захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Питання розвитку студентської молоді завжди були в полі зору багатьох учених, роботи яких містили як теоретичний аналіз аспектів проблеми професійної освіти студентів у навчально-виховному процесі, так і практичні дії щодо визначення педагогічних засад неперервного професійно-творчого розвитку майбутніх фахівців. Вищі навчальні заклади, як державні заклади суспільного виховання, мають досить широкі можливості щодо впливу на студентську молодь, підготовки її до активного і творчого життя. Поряд із цим, на сучасному етапі розвитку української держави, спостерігається тривожна ситуація щодо зростання кількості студентської молоді, у якої є суттєві порушення у стані здоров'я.

Між тим, пріоритетним завданням професійної освіти визначається виховання людини в дусі відповідального ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточуючих, як до найвищої індивідуальної і суспільної цінності. На вирішення цього завдання спрямована програма для вищих навчальних закладів. Але традиційна система фізичного виховання не вирішує у повному обсязі проблему формування культури здоров'я, оптимізації фізичного стану, фізичної підготовленості.

Серед існуючих форм організації позааудиторних заходів теж не проводиться достатньої роботи фізкультурно-оздоровчої спрямованості. Тому пошук шляхів підвищення ефективності формування культури здоров'я у фізичному вихованні студентів потребує подальшого обґрунтування та розробки дидактичної концепції організації їх навчання, що визначає актуальність дисертаційної роботи С. М. Іванчикової, а необхідність упровадження нових форм організації та проведення занять з фізичного виховання у вищих навчальних закладах, призвели до появи ефективного варіанту системи формування культури здоров'я студентів засобами фітнесу в позааудиторній роботі вищого навчального закладу, яка дозволяє викладачеві враховувати бажання студентів, їх інтереси, а також можливості

вищого навчального закладу з організації умов професійно-творчого розвитку особистості в системі неперервної професійної освіти.

Окреслений ракурс розв'язання порушеної проблеми дисертаційної роботи характеризується науковою новизною, яка полягає в тому, що вперше розроблено систему формування культури здоров'я студентів засобами фітнесу в позааудиторній роботі вищого навчального закладу, яка забезпечує формування цінностей, потреб, знань, умінь і навичок щодо ведення здорового способу життя як умови успішності особистісного, професійного та соціального життя, містить концептуально-цільові положення (мета, методологічні підходи, відповідні принципи); змістовний (компоненти культури здоров'я – мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, етапи їх формування) та організаційно-методичний (періодизація занять з формування культури здоров'я засобами фітнесу в єдності макро-, мезо- та мікроциклів) ресурси; критерії, показники та рівні сформованості культури здоров'я майбутніх фахівців як основу діагностико-прогностичного вимірювання досліджуваного феномену.

У ході проведення науково-дослідної роботи дисертанткою вдосконалено форми та методи позааудиторної роботи у вищому навчальному закладі фізкультурно-оздоровчого спрямування, розроблено методiku проведення позааудиторних занять із застосуванням засобів фітнесу. Виконане дослідження доповнює наукові уявлення про сутність та структуру культури здоров'я як важливого чинника професійно-творчого розвитку особистості студента, розширює наукові концепції таких провідних учених як В. Ашанін, Т. Базилюк, Л. Барибіна, Г. Ільницька, Г. Толчева щодо ролі позааудиторної фізкультурно-оздоровчої роботи вищого навчального закладу в професійній підготовці студентів.

Дисертаційна робота написана за загальноприйнятою схемою: у ній чітко сформульовані мета, завдання роботи, об'єкт і предмет дослідження. Рукопис складається з двох розділів і висновків до них та загальних висновків, додатків, списку використаних джерел, які цілком відповідають завданням науково-дослідної роботи. Достовірність отриманих у роботі експериментальних даних підтверджується використанням адекватних методів дослідження, ретельним проведенням педагогічного експерименту, великою кількістю отриманих показників та коректним статистичним аналізом результатів дослідження за допомогою критерію Манна-Уїтні та двовибіркового критерію Ліллієфорса й Шапіро-Уїлка.

За результатами аналізу змісту дисертації відзначимо її орієнтацію на цілісну реалізацію методологічного апарату. Зокрема, у дослідженні мають місце сучасні методологічні підходи до організації дослідження – системний, діяльнісний, особистісно зорієнтований, компетентнісний, аксіологічний, культурологічний.

У першому розділі – „Теоретичні засади формування культури здоров’я студентської молоді у фізкультурно-оздоровчій діяльності”, пошукувач працювала над розробкою власного концептуального бачення шляхів розв’язання обраної проблеми та доробком так званої теоретичної доказовості авторських наукових позицій. Треба погодитися з дисертанткою в питанні вибору траєкторії аналізу об’єкта дослідження: від з’ясування ступеня дослідженості проблеми, основних підходів із визначення у філософії, педагогіці та фізичному вихованні понять „культура здоров’я”, „фізкультурно-оздоровча діяльність”, „фітнес”, „позааудиторна робота ВНЗ” до формулювання робочої трактовки культури здоров’я студентів та її структурних компонентів, критеріїв, показників та рівнів сформованості.

В параграфі 1.2 обґрунтовано сутність й педагогічний потенціал фізкультурно-оздоровчої системи фітнес як інноваційного засобу формування культури здоров’я студентів. Чітко й послідовно ілюструється процес формування культури здоров’я студентів засобами фітнесу в позааудиторній роботі вищого навчального закладу, чим дисертантка виявляє здатність до аргументованого узагальнення. Так, із урахуванням загальних підходів до сутності феномену культури здоров’я, особливостей професійної підготовки майбутніх фахівців у системі вищої освіти, соціально-психологічних характеристик студентства як специфічної соціальної групи, випереджальної сутності професійно-творчого розвитку студентів у вищому навчальному закладі, культуру здоров’я студентів, молодий науковець визначає як інтегративне особистісне утворення, що включає соціально й професійно значущі життєві цінності та ціннісні орієнтації особистості, що спираються на індивідуальні знання про сутність здоров’я, шляхи та методи його формування, збереження, зміцнення та визначає такі її функції, як ціннісно-орієнтаційну, регулятивну, прогностичну та перетворювальну. Поряд із цим пошукувачем доведено, що виникнення інноваційних форм фізичної культури пов’язано з інтенсивним розвитком фізкультурно-оздоровчої діяльності, частиною якої є фітнес, який інтегрує сукупність засобів, що забезпечують формування індивідуального рівня здоров’я через створення мотивації до здорового способу життя

та формування культури здоров'я, включаючи активну життєву позицію, різнобічний фізичний розвиток, раціональне харчування тощо. Сутність фітнесу як інноваційного засобу формування культури здоров'я виявляється, перш за все, у формуванні ціннісних та мотиваційних установок особистості, орієнтованих на здоровий спосіб життя, орієнтації на цілісність фізичного, психічного, духовного й соціального аспектів здоров'я людини. За ступенем інтеграції засобів фітнесу визначено п'ять основних підходів до розробки фітнес-програм – синкретичний, систематичний, класичний, комбінований і диверсифікаційний.

У другому розділі – „Обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності системи формування культури здоров'я студентів засобами фітнесу” – здійснено аналіз стану сформованості культури здоров'я студентів університету, теоретично обґрунтовано систему формування культури здоров'я студентів засобами фітнесу, представлено результати її перевірки. Так, доказовість висунутих положень є сутнісною характеристикою змісту параграфу 2.1. Здійснюючи пошук інструментарію для оцінки рівня сформованості культури здоров'я студентів вищого навчального закладу, пошукувач обґрунтовано зупиняється на оптимальній сукупності тестових і проєктивних методик. Складність цього завдання полягала в необхідності забезпечення адекватності конкретних тестів, анкет і опитувальників меті діагностики виокремлених за кожним критерієм показників сформованості культури здоров'я майбутніх фахівців (стор. 57). Спираючись на відповідні критерії (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний) і методики (зокрема М. Рокіча, Т. Елерса, Фрайбурзького опитувальника, Т. Белінської, В. Доскіна, В. Бодрова, Є. Пирогової, Р. Баєвського, Руф'є, біоімпедансного аналізу балансу водних секторів і складників тіла, педагогічних тестів з визначення рухових якостей), дослідниця успішно визначає стан сформованості у студентів контрольної та експериментальної груп показників термінальних та інструментальних ціннісних орієнтацій здоров'язбереження, рівень мотивації до формування культури здоров'я. Дослідниця проводить характеристику психічних властивостей і станів валеологічно-мотивованої особистості майбутніх фахівців, визначає рівень їх валеологічної компетентності та сформованості оптимістичного світовідчуття та світосприйняття, встановлює їх здатність до самоконтролю та самокорекції в аспекті здоров'язбереження, визначає функціональний стан організму респондентів та наближення складу їх тіла до модельних показників. Організація діагностувального етапу педагогічного експерименту

означила кількісну оцінку потенціальних можливостей удосконалення культури здоров'я студентів університету засобами фізкультурно-оздоровчої системи фітнес.

Тільки після розв'язання цих завдань С. М. Іванчикова вважає доцільним розкрити структуру і зміст ідеального об'єкта – системи формування культури здоров'я студентів засобами фітнесу в позааудиторній роботі вищого навчального закладу (стор. 123). Її модельна характеристика здатна так відтворювати предмет наукового пошуку, що цілісна сукупність її взаємопов'язаних структурних компонентів дійсно несе конкретну інформацію про змістовний та організаційно-методичний ресурси, результати, в яких відбилися концептуальність усієї роботи. Змістовний ресурс досліджуваної системи включає компоненти культури здоров'я (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний) та відповідні етапи модельованого процесу – потребнісно-мотиваційний, програмно-змістовний та діяльнісно-творчий. Організаційно-методичний ресурс забезпечував застосування періодизації занять (макро-, мезо- та мікроцикли) з формування культури здоров'я та впровадження адаптованих форм і методів навчання, спрямованих на формування цінностей, потреб, знань, умінь і навичок щодо ведення здорового способу життя та цілеспрямованого впливу засобів фітнесу на культуру здоров'я студентів. Фізкультурно-оздоровчі заняття передбачали використання засобів фізичного й ментального фітнесу, теоретичну частину з питань формування культури здоров'я у формі міні-лекцій із включеними бесідами, панельними дискусіями, валеотренінгами, застосування методу „негативного факту”, рольових ігор, ситуативного методу, ведення студентами електронного щоденника здоров'я. Діагностико-прогностичне вимірювання на основі відповідних критеріїв, показників та рівнів сформованості культури здоров'я майбутніх фахівців створило науково-обґрунтоване підґрунтя для підтвердження ефективності розробленої системи.

У висновках викладено основні результати роботи, які відповідають поставленим завданням. Дисертаційне дослідження викликає величезний інтерес для теорії та методики професійної освіти, оскільки формування культури здоров'я майбутніх фахівців на сьогодні стоїть на одному з перших місць розвитку суспільства і має велике наукове та практичне значення. Дисертаційна розробка може бути використана в процесі професійно-творчого розвитку особистості в системі неперервної професійної освіти під час організації позааудиторних фізкультурно-оздоровчих занять у вищих

навчальних закладах, установах педагогічної та фізкультурно-оздоровчої спрямованості, самоосвітній та самовиховній діяльності студентів університету.

Зміст автореферату відображає основні ідеї та провідні напрямки дисертаційного дослідження. Основні результати роботи представлені у 21 одноосібній роботі, з них – 7 статей у наукових фахових виданнях України та 5 – у закордонних періодичних виданнях і відповідають поставленій проблемі та проведеному експерименту. Дисертаційне дослідження дає повне уявлення про теоретичну і практичну значимість досліджень, що мають велике значення для викладачів фізичного виховання у системі професійної освіти.

Зауваження щодо змісту дисертації та автореферату. Поряд із зазначенням позитивних аспектів дисертації С. М. Іванчикової, ми змушені зробити наступні зауваження.

1. Якщо другий розділ дисертаційної роботи називається „Експериментальна перевірка ефективності системи формування культури здоров'я студентів засобами фітнесу”, то логічне було б у ньому не висвітлювали розроблену модель системи формування культури здоров'я студентів засобами фітнесу в позааудиторній роботі вищого навчального закладу? Моделювання – це теоретичний метод наукового пошуку. Тобто, оптимальне місце моделі як конструкту – у першому розділі, присвяченому теоретичним засадам дослідження.

2. Вважаємо за необхідне зробити зауваження стосовно підрозділу „Аналіз сформованості культури здоров'я студентів університету”, який, на нашу думку, є невиправдано великим за інші підрозділи дисертації.

3. У підрозділі 2.2. при аналізі методологічних підходів автор дуже стисло окреслює культурологічний підхід (стор. 109). Водночас вважаємо за доцільне, щоб автор більш ґрунтовно означив це питання, адже об'єктом дослідження є процес формування культури здоров'я, який, в першу чергу, вимагає культурологічного підходу.

4. Варто було б більш детальніше обґрунтувати, чому сформованість культури здоров'я студентів поряд із мотиваційним та когнітивним критеріями, перевіряється діяльнісним, показниками якого є вдосконалення функційних характеристик здоров'я, наближення складників тіла до модельних показників та рівень рухових якостей (стор. 56).

5. Робота, на наш погляд, перевантажена таблицями. Можна було б по-іншому згрупувати, щоб зменшити їх кількість у дослідженні.

Викладені зауваження носять дискусійний характер. Вони не применшують виділених нами переваг проаналізованого дисертаційного дослідження, не знижують його наукової цінності, що дозволяє нам надати позитивної оцінки даної роботи.

ВИСНОВОК

Виходячи із змісту дисертаційної роботи, можна стверджувати, що дисертація Іванчикової Світлани Миколаївни, яка представлена на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, є самостійним завершеним науковим дослідженням, відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 „Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р., які пред'являються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук, а її автор заслуговує присудження наукового ступеню кандидата педагогічних наук із спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент, завідувач кафедри
управління фізичною культурою та спортом
Запорізького національного
технічного університету,
доктор педагогічних наук, доцент

В. М. Мазін

Підпис В.М. Мазіна засвідчую:
Вчений секретар вченої ради ЗНТУ
к.соц.н., доцент

В.В.Кузьмін

